10 Ιανουαρίου 2026

# Γέροντας Αθανάσιος Γρηγοριάτης· ο Γέροντας της ειρήνης και της υπομονής (1874 – 10 Ιανουραίου 1954)

Ορθοδοξία και Ορθοπραξία / Συναξαριακές Μορφές

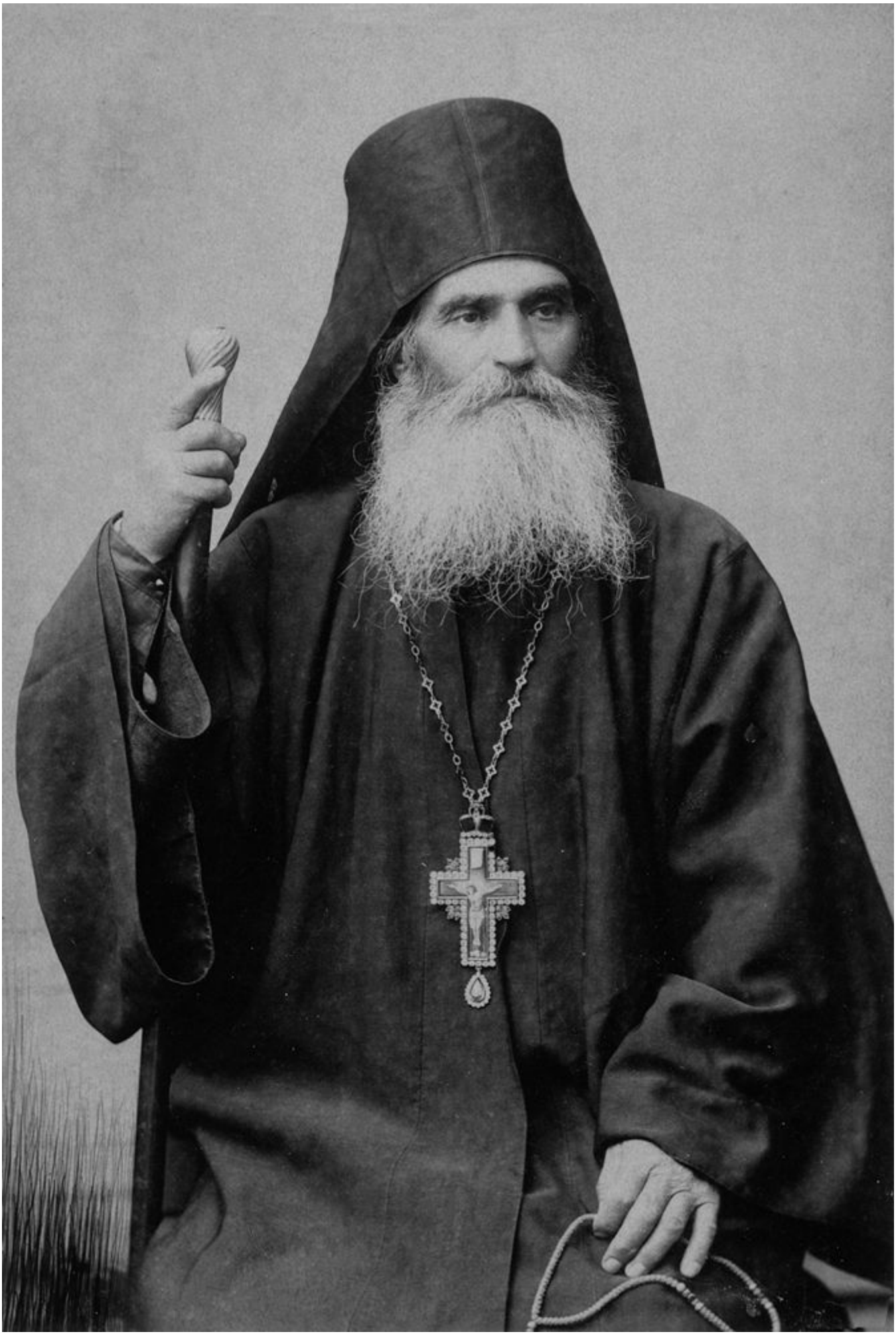

Ο Ανδρέας Πρωτογερόπουλος, αυτό ήταν το κοσμικό όνομα του π. Αθανασίου Γρηγοριάτη, γεννήθηκε στον Πύργο Ηλείας στα 1874 και ήταν ένα από τα εννέα παιδιά της οικογένειας. Ο πατέρας του ήταν νεωκόρος σε μια από τις εκκλησίες της πόλης και συχνά έπαιρνε τα παιδιά του μαζί του στον ναό. Ο μικρός Ανδρέας μέσα στην αγιασμένη ατμόσφαιρα του ναού και μελετώντας βίους αγίων, άρχισε από νωρίς να ποθεί την μοναχική ζωή. Στα τέλη του Ιουλίου του 1891 αναχωρεί μαζί με δύο φίλους του για το Άγιον Όρος. Μόλις έφτασαν στον μόλο, ναύλωσαν βάρκα, αλλά λόγω του ανέμου και της ξαφνικής θαλασσοταραχής, δυσκολεύτηκαν να φθάσουν στον προορισμό τους. Οι τροφές είχαν τελειώσει και ο βαρκάρης και οι φίλοι του είχαν απογοητευτεί. Προς στιγμή σκέφθηκαν να τον βάλουν το ταξίδι τους πάνω και να γυρίσουν πίσω. Ο Ανδρέας (π. Αθανάσιος), όμως, επέμενε να συνεχίσουν και τους ενθάρρυνε με πίστη στον Θεό.

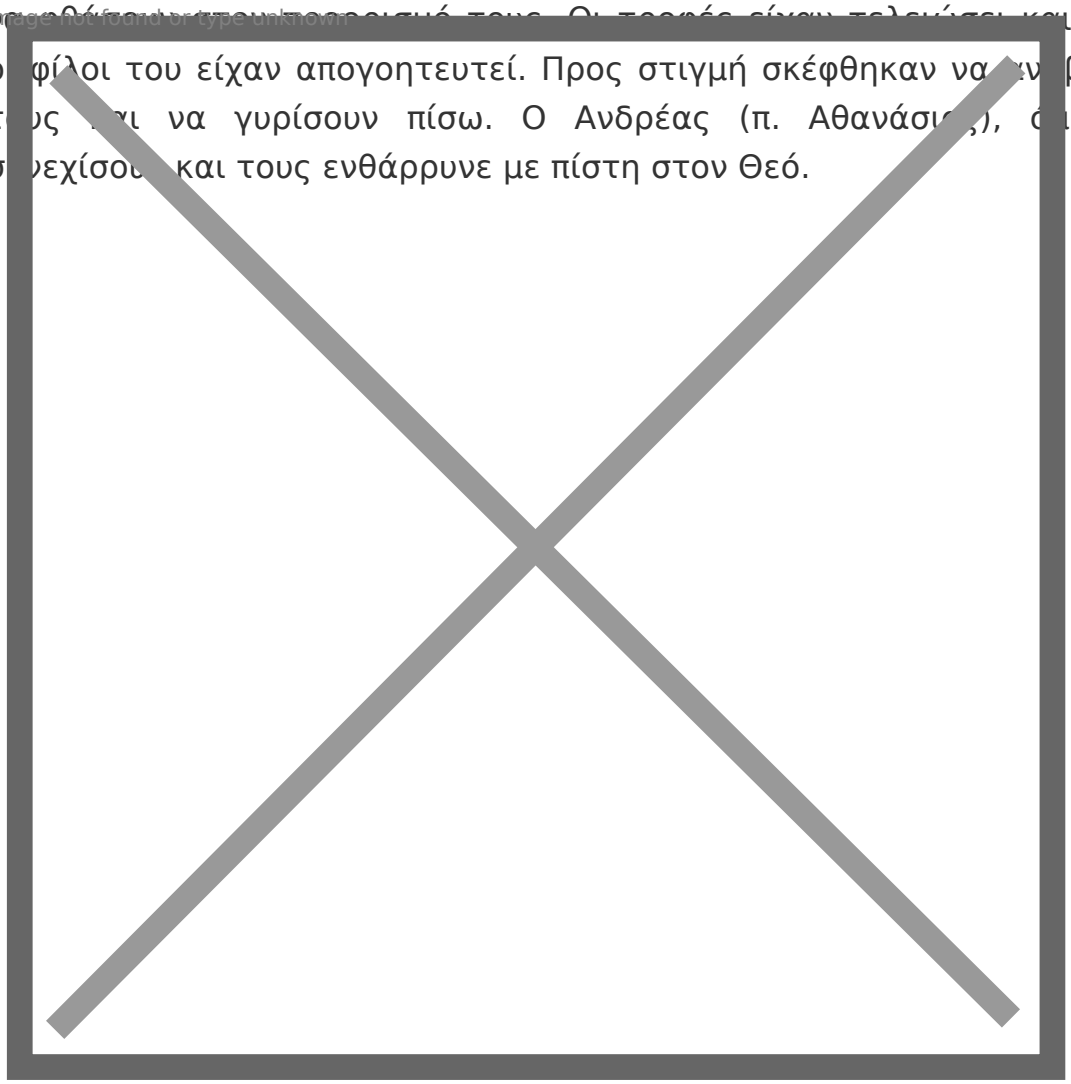


**Στην Ιερά**

## Μονή Γρηγορίου

Πράγματι, ανήμερα του Δεκαπενταυγούστου φτάνουν στην Μονή Γρηγορίου, όπου

και έμελλε να παραμείνουν. Ο Ανδρέας μπαίνει στην τάξη των δοκίμων για δύο χρόνια υπό την καθοδήγηση του Γέροντά του, του Ηγουμένου, που τότε ήταν ο π. Συμεών, μία εξέχουσα και χαρισματική προσωπικότητα. Μετά από δυο χρόνια κείρεται μοναχός με το όνομα Αθανάσιος και σύμφωνα με τον κανονισμό της Μονής, επειδή όταν ακόμα ανέγειρε, τον στέλνουν στον κονάκι των Καρυών για έντεκα ολόκληρα χρόνια. Όταν γυρίζει στο μοναστήρι, χειροτονείται πρεσβύτερος και έξι χρόνια μετά, του προτείνεται να γίνει ηγούμενος. Αυτή την φορά αρνείται μεταπείνωση, πράγμα όμως που δεν μπορεί να κάνει δέκα χρόνια μετά.

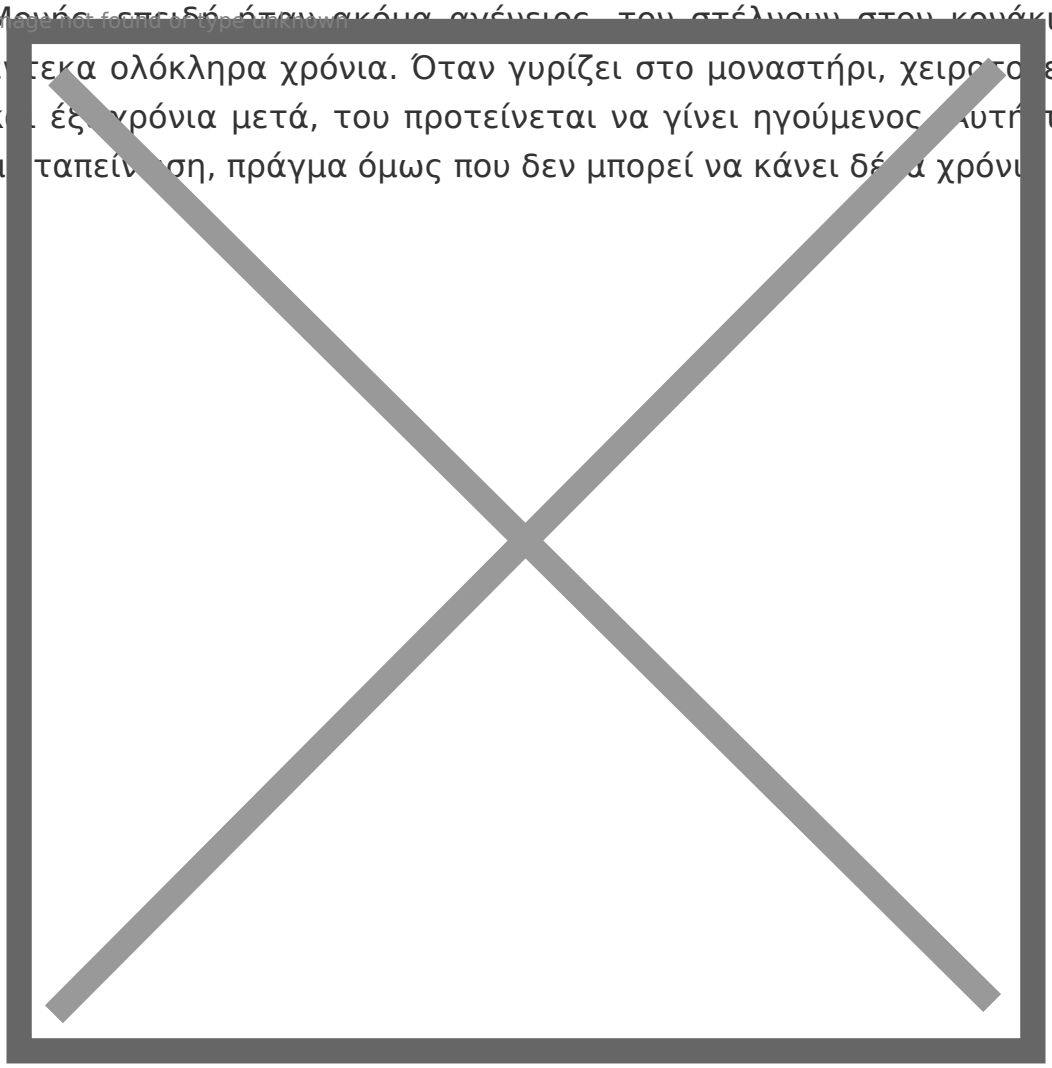


Ως ηγούμενος αποτελούσε πρότυπο για όλους τους μοναχούς και παράδειγμα προς μίμηση. Ιδιαίτερη φροντίδα κατέβαλλε στον λατρευτικό τομέα. -«Ό,τι γίνεται για τον Θεό, πρέπει να γίνεται με τον τελειότερο και αξιοπρεπέστερο τρόπο», συνήθιζε να λέει.

Μετά από δεκατρία χρόνια ηγουμενίας υπέβαλε την παραίτησή του (1937), αφού βρέθηκε στην δυσαρέστη θέση να αντιμετωπίσει την παράβαση μιάς παραδεδομένης αρχής, σχετικής με την εσωτερική ζωή της Μονής. Παρά τις παρακλήσεις του υπαιτίου μοναχού, που κατάλαβε το σφάλμα του, αρνείται να αναλάβει πάλι την ηγουμενία και προτιμά να περάσει την υπόλοιπη ζωή του ως

απλός μοναχός και να προετοιμαστεί για το ταξίδι του ουρανού, όπως έλεγε.

Image not found or type unknown

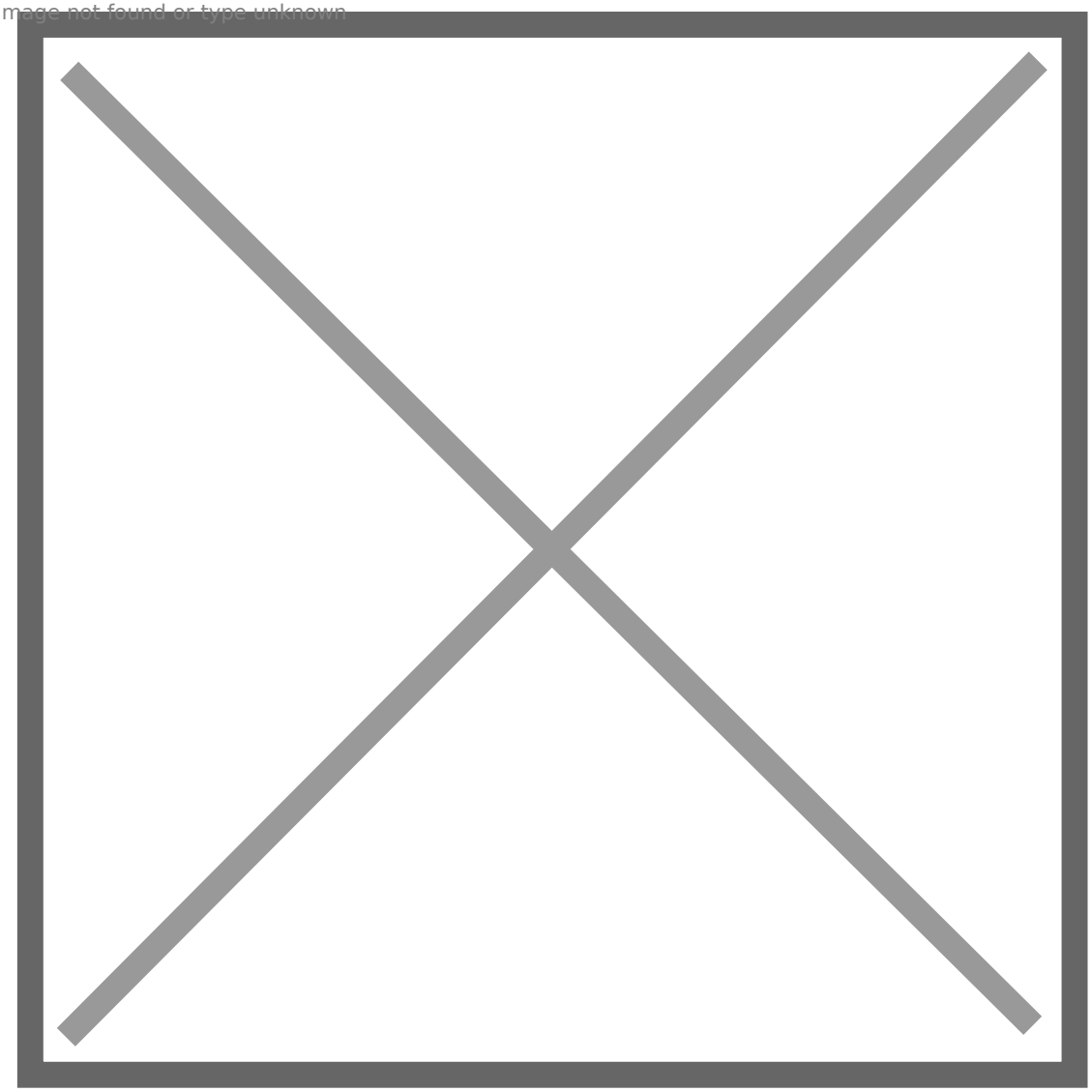

**Το πνευματικό του μεγαλείο**

Ο π. Αθανάσιος υπήρξε σεβάσμια μορφή, που θύμιζε τους παλαιούς Πατέρες της Θηβαΐδας. Όποιος τον αντίκριζε εντυπωσιαζόταν αμέσως από την έκφραση του προσώπου του. Η γαλήνη και η σιωπή λες και ήταν μόνιμα χαραγμένες σ’ αυτό. Υπήρξαν περιπτώσεις που στις συνάξεις της Γεροντίας μερικοί ιδιότροποι Γέροντες με τις θέσεις τους τον έθλιβαν πολύ. Αυτός όμως έμενε ατάραχος και μόλις τελείωνε η σύναξη, για να ξεκουραστεί ψυχικά, πήγαινε στην εκκλησία και έψαλλε. Πάνω από όλα τοποθετούσε την υπομονή και την ειρήνη. Την χάρη της σιωπής προσπαθούσε να την μεταδώσει και στους υποτακτικούς του. Έλεγε συχνά: «Με την σιωπή σώζεται κανείς από πολλά κακά». Είχε το χάρισμα να απαλλάσσει τις ψυχές από το δαιμόνιο της λύπης. Κάποτε ένας Νεοσκητιώτης ιερομόναχος ταλαιπωρήθηκε πολύ με έναν πειρασμό και έφθασε στο σημείο να μην τολμά πλέον να λειτουργήσει. Την τελευταία φορά που λειτούργησε δυσκολεύτηκε να τελειώσει και πηγαίνοντας να εξομολογηθεί σκεπτόταν ότι το επιτίμιο θα ήταν μεγάλο. Ο π.

Αθανάσιος καταλαβαίνοντας τον ασφυκτικό κλοιό της λύπης τον έσπασε αμέσως.

—«Μπράβο, του λέει. Έτσι ταπεινούς τους θέλω τους ιερείς που εξομολογούνται σ' εμένα. Ταπεινούς και με συναίσθηση της αναξιότητάς τους. Σε συγχαίρω. Και το επιτίμιο που σου βάζω είναι να αρχίσεις από αύριο να λειτουργείς».

Το πετραχήλι του, κάτω από το οποίο πολυάριθμες ψυχές βρήκαν παρηγοριά και ειρήνη, σώζεται σήμερα στο κελλί ενός μοναχού και συχνά ευωδιάζει. Όταν δε το αγγίξει στο κεφάλι του κάποιος μοναχός που ταλαιπωρείται από λογισμούς λύπης και ταραχής, αμέσως γαληνεύει. Στις σχέσεις του με τους άλλους τον διέκρινε πολλή ευγένεια. Και τους πιο μικρούς μοναχούς της Μονής τους αποκαλούσε προτάσσοντας στο όνομά τους το «πάτερ» ή το «γέρων». Ποτέ δεν τους φώναζε με το όνομά τους μόνο. Διηγείται ένας παλιός εκκλησιαστικός:

«Χρειαζόταν ένα καντηλοκέρι και δεν το έπαιρνε μόνος του, αλλά το ζητούσε ταπεινά από μένα. – Μα Γέροντα, του έλεγα, τι το ζητάς από μένα. Εσύ είσαι Ηγούμενος. Μπορείς να το πάρεις μόνος σου.

— Όχι παιδί μου. Μή σκέπτεσαι έτσι. Στο διακόνημά σου είσαι εσύ Ηγούμενος, απαντούσε».

Η πτωχεία, η στέρηση είναι αναπόσπαστα από την ζωή του μοναχού. Και ο π. Αθανάσιος ήταν συνεπής και με αυτή την αρετή. κάποτε, σε προχωρημένη ηλικία δέχθηκε επίσκεψη από τον διάδοχό του Ηγούμενο. Ο Γέροντας Βησσαρίων πρόσεξε ότι δεν έβαλε ζάχαρη στον καφέ που εκείνη την στιγμή έφτιαχνε. Στην σχετική ερώτηση γιατί δεν έβαλε ζάχαρη, απάντησε ότι δεν έχει. Συγκινημένος από την εκούσια στέρηση του Γέροντα, αφού το Μοναστήρι παρείχε την δυνατότητα να έχουν όλοι οι πατέρες τον καφέ τους και την ζάχαρη, φρόντισε να του φέρουν ζάχαρη. Εκείνος όμως δεν την δέχτηκε λέγοντας: «Δεν έχω μέχρι τώρα στερηθεί τίποτα και τι θα πώ στον Θεό για την πτωχεία που πρέπει να έχει ο μοναχός;».

Ο π. Αθανάσιος αποκάλυπτε όλο τον πλούτο της πίστεως και της ευλάβειάς του όταν λειτουργούσε. Πάντοτε ζητούσε ευκαιρίες να λειτουργεί. κατά την ηγουμενία του, εκτός από τις κυριακές και μεγάλες εορτές που γίνονταν Συλλείτουργα, είχε ως αρχή να λειτουργεί ιδιωτικά δυο φορές την εβδομάδα. Μετά την ηγουμενία του, στα Συλλείτουργα στεκόταν στο αριστερό μέρος της Αγίας τραπέζης. Μετά την Μεγάλη Είσοδο έσκυβε το κεφάλι του και ακινητοποιούσε το βλέμμα του κάτω, ενώ τα μάτια του γίνονταν βρύσες που έπνιγαν το πρόσωπό του με καυτά δάκρυα. Οι συλλείτουργοί του συγκλονίζονταν βλέποντάς τον, σε σημείο να μην μπορούν να συνεχίσουν την Λειτουργία. Ο π. Αθανάσιος είχε και το διορατικό χάρισμα που καταδεικνύεται από τα ακόλουθα περιστατικά: Ένας σπουδαστής της Ιατρικής,

ονόματι Παναγιώτης Μίχας, ο μετέπειτα Ηγούμενος Βησσαρίων, έφτασε στην Μονή Γρηγορίου με σκοπό να μονάσει. Φτάνοντας συνάντησε έναν επιβλητικό μοναχό που είχε προσηλωμένο το βλέμμα πάνω του. Δεν γνώριζε ότι πρόκειται για τον Ηγούμενο Αθανάσιο, αφού ποτέ δεν τον είχε συναντήσει. Όταν πλησίασε, εκείνος σαν να τον γνώριζε από καιρό, τον καλωσόρισε με εγκαρδιότητα. -«καλώς τον Παναγιώτη καλώς όρισες παιδί μου στο μοναστήρι μας. Σε περίμενα από καιρό». Η έκπληξη του νεοφερμένου ήταν απερίγραπτη.

Κάποια άλλη φορά ένας Γέροντας από την Κερασιά έστειλε έναν μοναχό στην Μονή Γρηγορίου για πρόσφορα για την Θεία Λειτουργία. Ο μοναχός στον δρόμο σκεπτόταν πώς θα ενεργήσει. Θα έβρισκε πρώτα τον ᾽Ηγούμενο να του αναφέρει το αίτημά του. Μετά θα απευθυνόταν στον αρμόδιο μοναχό. Μόλις έφτασε βλέπει τον Ηγούμενο στην πύλη να έρχεται προς το μέρος του κρατώντας κάτι στα χέρια του.

— «Πάρ’ τα, παιδί μου, αυτά» του λέει. «Είναι πρόσφορα για τα οποία σε έστειλε ο Γέροντάς σου».

**Η φήμη του**

Από τότε που ήταν απλός ιερομόναχος, ο π. Αθανάσιος είχε αποκτήσει φήμη σε όλο το Άγιον Όρος. Όταν ανέβηκε στον ηγουμενικό θρόνο, η ακτινοβολία του έφθασε πολύ μακρύτερα. Πολλοί επισκέπτονταν την Μονή Γρηγορίου μόνο και μόνο για να τον γνωρίσουν. Άλλοι ήθελαν να ζητήσουν πνευματική συμβουλή, άλλοι να εξομολογηθούν. Πρόσωπα που κατείχαν υψηλές θέσεις στην Εκκλησία και στην Πολιτεία έτρεφαν απέναντί του εξαιρετική εκτίμηση. Ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος, αν και δεν τον είχε γνωρίσει προσωπικά, τον σεβόταν πολύ και δεν έχανε ευκαιρία να του στέλνει χαιρετισμούς και να ζητεί τις ευχές του. Ο βασιλεύς Γεώργιος Β’ επισκεπτόμενος το Άγιον Όρος παρέμεινε τρεις μέρες στην Μονή Γρηγορίου, τον γνώρισε και εκτίμησε το πνευματικό του ανάστημα. Αναφέρεται μάλιστα ότι όχι μόνο συζήτησε μαζί του, αλλά και εξομολογήθηκε σ’ αυτόν. Ακόμα και τα μέλη της Πατριαρχικής Εξαρχίας ζήτησαν να τον δούν όταν πέρασαν από την Μονή Γρηγορίου και καταιγίζοντάς τον με επαίνους, ζητούσαν την ευχή του.

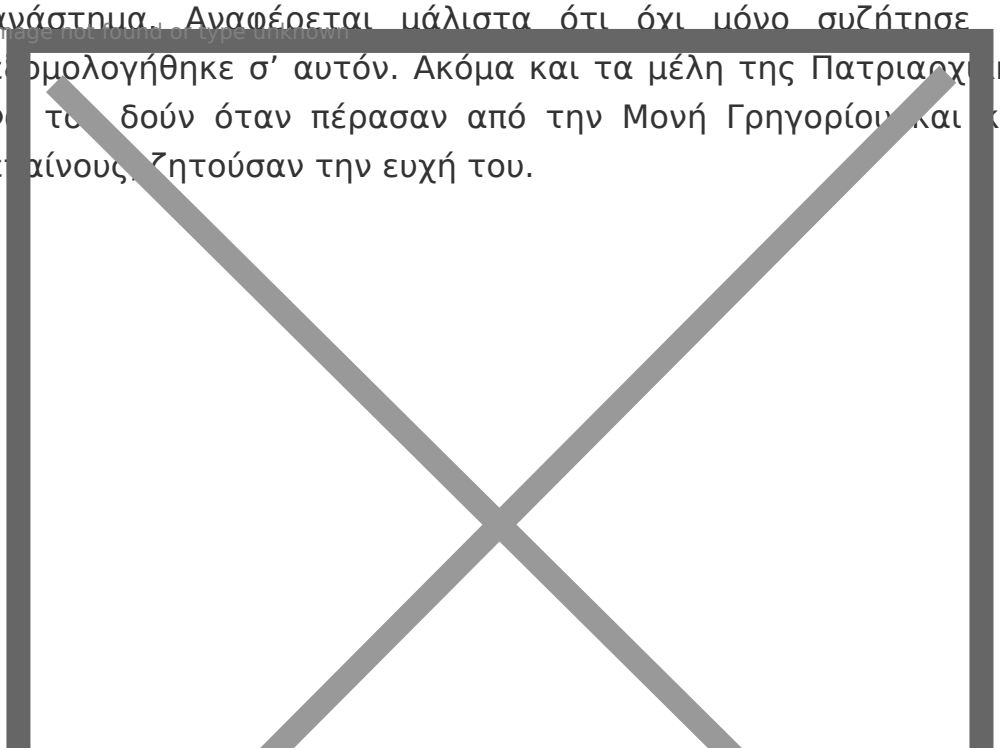

**κελλιού**

Καθώς περνούσαν τα χρόνια ο π. Αθανάσιος γινόταν πιο εσωτερικός και πιο ευκατάνυκτος. Δόση κατάνυξη τον διέκρινε, που μπορούσε να δακρύσει μόλις θα ανέφερε το όνομα του Χριστού η κάτι από την επίγεια ζωή Του. Και η εσωστρέφειά του αυξήθηκε στο έπακρο. Απέφευγε συστηματικά τις επικοινωνίες με τους επισκέπτες και ησύχαζε στο κελλί του. Έβγαινε μόνο για να παρακολουθήσει τις Ακολουθίες στον ναό και για να μεταβεί στην τράπεζα. Όταν το επέτρεπε ο καιρός, επισκεπτόταν άλλα δύο προσφιλή του μέρη. Μιά μικρή σπηλιά που την περικύκλωναν ελιές και μπροστά της ανοιγόταν το Αιγαίο και μια μεγάλη ρεματιά, όπου είχε φτιάξει κάθισμα τοποθετώνας μια σανίδα πάνω σε δυο πέτρες. Εκεί έζησε πολλά μεγά βιώματα προσευχόμενος συνέχεια. Είχε παραδοθεί τόσο στην προσευχή, ώστε είχε ξεπεράσει κατά πολύ τον κανόνα του. Έλεγε: «Μπορεί να πάω αργότερα στο κρεβάτι. Γιατί να μην κάνω τώρα λίγο περισσότερο κανόνα που μπορώ;».

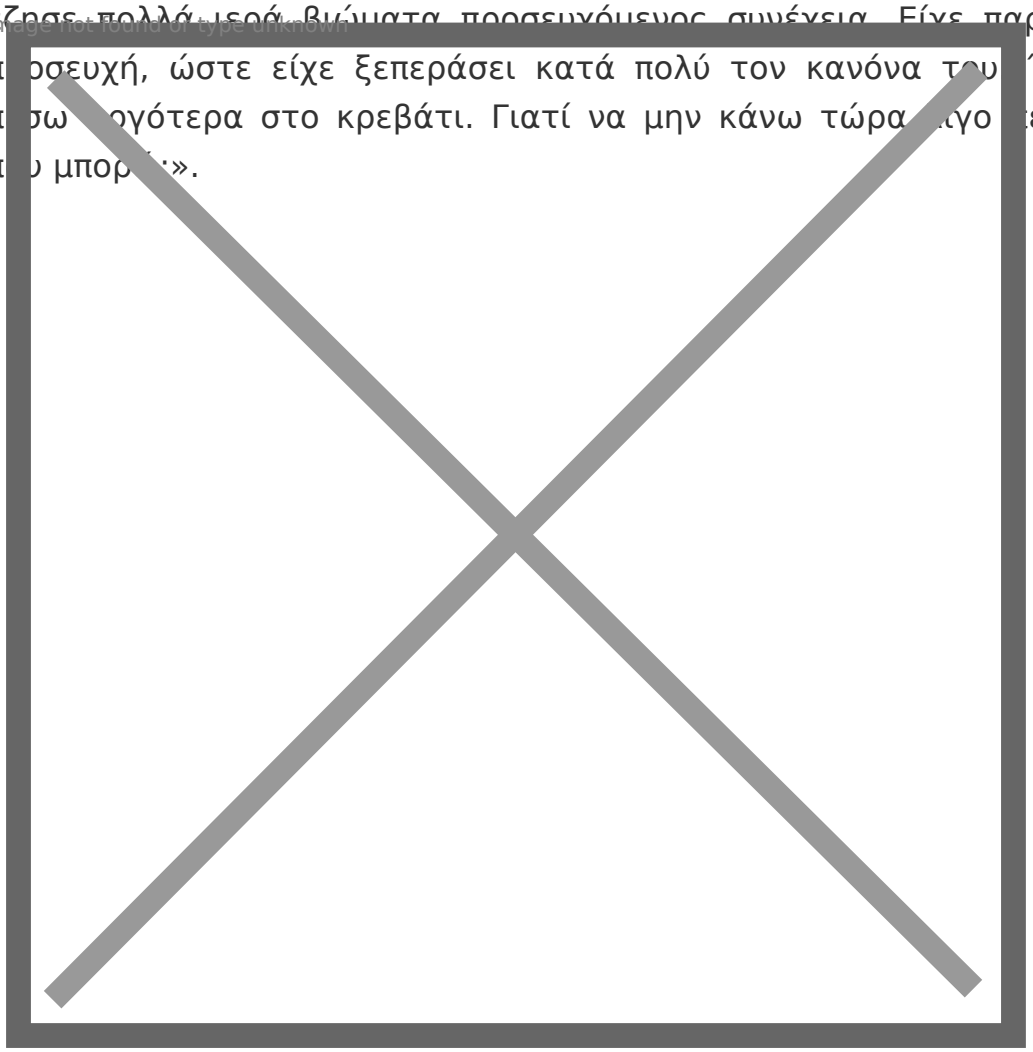


Η αγάπη του για την κυρία Θεοτόκο ήταν απεριόριστη. Έδινε τόσο μεγάλη σημασία στους «Χαιρετισμούς», που δεν έκειρε μοναχό που δεν τους ήξερε από στήθους. Έγραφε: «Εις το ηγαπημένο μας Μοναστήρι εις το τέμπλον παραμερίζω εις τας ακολουθίας

απέναντι της γλυκείας εικόνος της Θεοτόκου που είναι σαν ζωντανή· μόνον η ομιλία της λείπει, το γλυκύ της, αλλά και σοβαρόν βλέμμα της από παντού σε παρακολουθεί. Ω, πόσον αρέσκομαι εις την θεωρίαν της αγίας εικόνος. Θαρρώ ότι έχω εμπρός μου την ιδίαν την Θεοτόκον».

**Θείες αποκαλύψεις**

Στον μοναχό που ζεί με συνέπεια την αφιέρωσή του ιδρώνοντας στον δρόμο της ασκήσεως και υπομένοντας καρτερικά «τόν καύσωνα της ημέρας και τον παγετό της νυκτός» στέλνει ο Θεός, όπως το βεβαιώνουν και οι Πατέρες, θείες παρηγορίες και ουράνιες χαρές. Υπάρχουν πολλές ενδείξεις πως και στον π. Αθανάσιο είχε προσφέρει ο Θεός τέτοιες θείες ευλογίες. Κάποιοι πατέρες μαρτυρούν ότι ο π. Αθανάσιος τους είχε αναφέρει τέτοιες εμπειρίες, όταν ο νους του ήταν ξεχασμένος στην προσευχή και άκουσε γλυκύτατες ουράνιες ψαλμωδίες, που δεν υπάρχουν πάνω στην γή παρόμοιές τους. Κάποτε στις επίμονες ερωτήσεις κάποιων πατέρων είχε ομολογήσει πως κατά καιρούς είχε δεί «διάφορα μυστήρια», πλην όμως σε κανέναν δεν τα αποκάλυπτε. κάποια φορά μέσα στο καθολικό αξιώθηκε να δεί ως νεαρή μοναχή με ανείπωτη χάρη και σεμνότητα στο πρόσωπό της, την προστάτιδα της Μονής αγία Αναστασία, που υπερβολικά ευλαβείτο. Μιά άλλη φορά, ενώ γινόταν αγρυπνία στον ναό, τον είδαν οι πατέρες να παραμερίζει από το στασίδι του, να πέφτει κάτω και να προσκυνεί. Όλοι δοκίμασαν έκπληξη γιατί εκείνη την ώρα δεν εδικαιολογείτο γονυκλισία και προσκύνηση. Όταν σηκώθηκε, είδαν τα χαρακτηριστικά του προσώπου του αλλοιωμένα. κανένας δεν έμαθε τι συνέβη μέχρι λίγο πριν το τέλος της ζωής του, που φανέρωσε, μετά από παράκληση του Ηγουμένου Βησσαρίωνος, ότι αντίκρυσε σαν σε όραμα την Παναγία, γεμάτη δόξα και ασύγκριτη μεγαλοπρέπεια.

**Επί κλίνης οδύνης**

Κατά το 1949 έπεσε πολύ βαριά άρρωστος στο κρεβάτι. Η οστεαρθρίτις, που στα τελευταία του χρόνια τον βασάνιζε, αυτή την φορά επιδείνωσε πολύ την κατάστασή του. Ανήσυχοι οι πατέρες πρότειναν να τον πάνε στην Θεσσαλονίκη για θεραπεία. Δεν το δέχτηκε όμως. Τους οδυνηρούς πόνους τους αντιμετώπιζε με υπομονή. Όταν καμιά φορά αρρώσταινε, απέφευγε να ζητεί γιατρούς και φάρμακα. Στην θέση του γιατρού και των φαρμάκων είχε την προσευχή και την συχνή Θεία κοινωνία. Στην επικίνδυνη αυτή ασθένεια συνέπεσε να είναι Μεγάλη Τεσσαρακοστή. Οι Πατέρες επέμεναν να καταλύσει την νηστεία, γιατί είχε υπερβολικά εξαντληθεί. Αυτός όμως δεν συμφωνούσε. Το μόνο που ζητούσε ήταν να τον κοινωνούν συχνά. Την παραμονή του Ακαθίστου Ύμνου φαινόταν αισιόδοξος.

—«Θα προσευχηθώ απόψε όλη την νύχτα στην Παναγία, λέει στους Πατέρες. Το πρωί θα έρθω στο Συλλείτουργο. Θα κοινωνήσω κι ας πεθάνω».

Όταν κοινώνησε, η υγεία του αποκαταστάθηκε και η ζωή του πήρε πάλι τον κανονικό της ρυθμό. Το 1951 όμως έπεσε πάλι στο κρεβάτι. Ζήτησε να του κάνουν Ευχέλαιο, μετά από το οποίο μοίρασε στους πατέρες που παρευρίσκονταν, κάτι από εκείνα που είχε στο κελλί του για ευλογία.

—«Σας εύχομαι καλό παράδεισο, τους είπε. Εκεί είναι η παντοτινή μας κατοικία. Εδώ είμαστε πρόσκαιροι».

Δεν είχε φτάσει όμως η ώρα της αναχώρησής του. Ο Κύριος του χάρισε δυο χρόνια ζωής ακόμα. Το Δεκέμβριο του 1953, ενώ είχε φτάσει στα ογδόντα του χρόνια, έπεσε πάλι στο κρεβάτι. Τα Χριστούγεννα ήταν αδύνατο να πάει στην εκκλησία. Όλα έδειχναν ότι θα εγκατέλειπε την γη. Οι τελευταίες του ημέρες ήταν σχεδόν οσιακές. Είχε καταργήσει κάθε άλλη τροφή και τρεφόταν μόνο με την Θεία κοινωνία. Ο νους του και η καρδιά του έπλεαν μέσα στην θεωρία της προσευχής. κάπου-κάπου ύψωνε τα χέρια και ευλογούσε, σαν να τελούσε την Θεία Λειτουργία. Δύο ημέρες μετά τα Χριστούγεννα, παρήγγειλε με τον π. Αρτέμιο τον «γηροκόμο» να συναχθούν όλοι οι αδελφοί. Ήθελε να τους αποχαιρετήσει, γιατί προαισθανόταν το τέλος του. Την επόμενη μέρα μετά την Θεία Λειτουργία αισθανόταν κάπως καλά. Ήταν για να περιποιηθεί μόνος του τον εαυτό του. Πλύθηκε και τακτοποιήθηκε. Τα ρούχα που έβγαλε τα έδωσε στον γηροκόμο.

—«Αυτά, του είπε, δεν τα χρειάζομαι πιά. Κάνε τα ό,τι θέλεις».

Ένας από τους νεώτερους μοναχούς που τον είδε έτσι καλύτερα, εκμεταλλεύθηκε την ευκαιρία για να εξομολογηθεί και να συζητήσει κάποια προβλήματά του. Πήρε μάλιστα το θάρρος να ρωτήσει:

—«Γέροντα, με τι τρόπο πληροφορήθηκες ότι πρόκειται να κοιμηθείς;»

—«Παιδί μου, απόψε φεύγω. Αυτό είναι αλήθεια. Πώς όμως πήρα την ειδοποίηση μή ρωτάς».

Μετά το μεσημέρι κάλεσε τον Ηγούμενο.

—«Εγώ, του λέει, πριν ή μετά το Απόδειπνο αναχωρώ. Εσύ να φροντίζεις τους αδελφούς και η Παναγία ποτέ δε θα σε εγκαταλείψει. Πήγαινε τώρα να φέρεις τα Άχραντα Μυστήρια να με κοινωνήσεις». Μετά απευθυνόμενος στον π. Ανδρέα που έντυνε όσους άφηναν τα εγκόσμια, είπε: «Πάτερ Ανδρέα, δεν χρειάζεται να με αλλάξεις. Ετοιμάστηκα μόνος μου. Να με ράψεις, όπως είμαι».

Αφού κοινώνησε, παραδόθηκε στην προσευχή. Συχνά ύψωνε το βλέμμα προς τα πάνω και κάτι σαν να ψιθύριζε. Ανύψωνε και τα χέρια του και ευλογούσε με την ιερατική ευλογία. Πλησίαζε το βράδυ. Άρχισε να νιώθει έντονο ρίγος. Μετά το Απόδειπνο όλοι οι Πατέρες συνάχθηκαν γύρω του και προσεύχονταν. Το πρόσωπό του έλαμπε. Τα χέρια του δεν μπορούσε άλλο να τα ανυψώσει. Τα σταύρωσε. Έκλεισε τα μάτια του. Μέσα σε υπερκόσμια γαλήνη και ειρήνη, παρέδωσε το πνεύμα του τόσο αθόρυβα που κανείς δεν το αντιλήφθηκε.

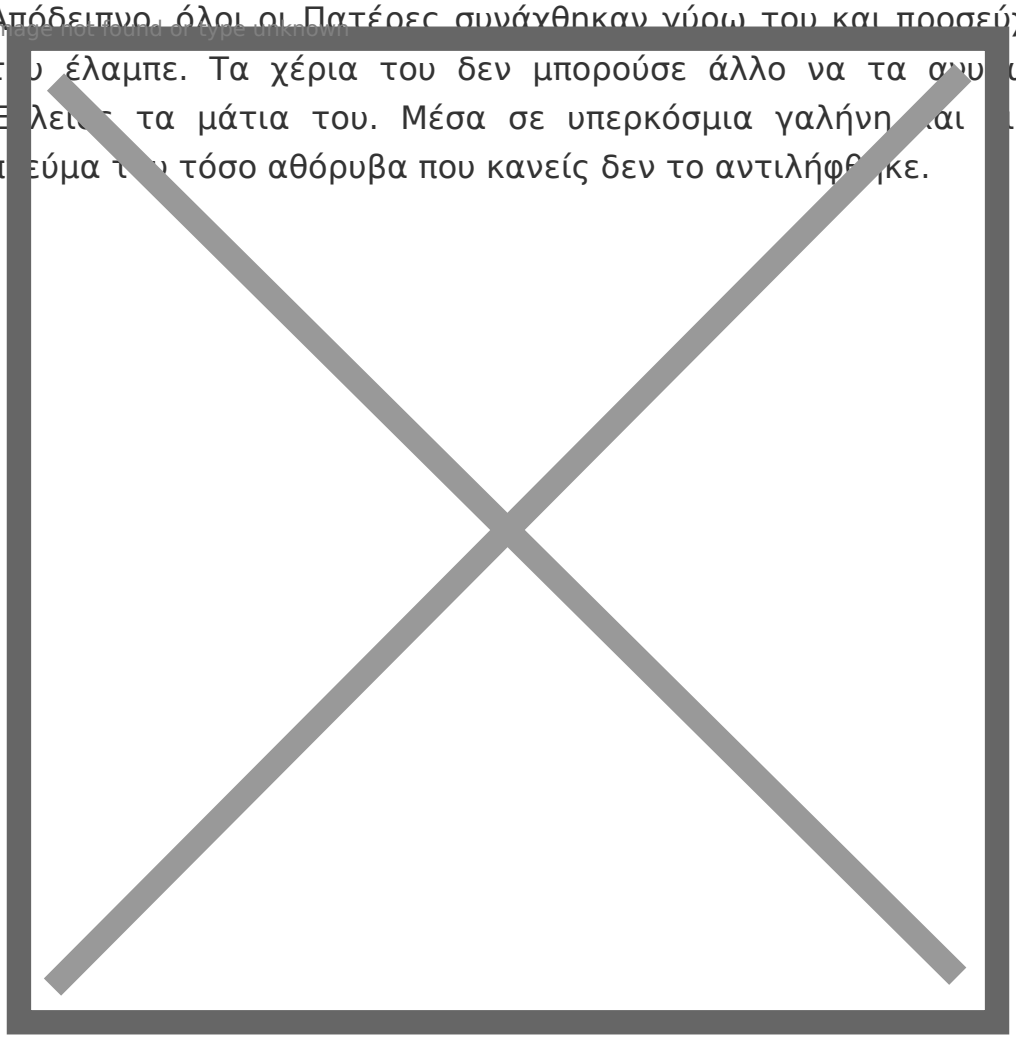


Ο θάνατός του όχι μόνο δεν έσβησε την μορφή του από τις καρδιές των υποτακτικών του, αλλά αντίθετα την κατέστησε πιο ποθητή. Πολλές φορές στον ύπνο τους άλλοι τον είδαν να λάμπει μέσα σε θαυμαστό φώς, άλλοι να βρίσκεται σε τιμητική θέση, άλλοι να λειτουργεί με εξαίρετα άμφια σε μεγαλοπρεπή ναό, άλλοι να

Image not found or type unknown

παρουσιάζεται επιβλητικός και να τους βγάζει από κάποια δύσκολη θέση. Ο μακάριος Γέροντας υπήρξε χωρίς καμιά αμφιβολία «σκεύος χρυσίου ολοσφύρητον κεκοσμημένον παντί λίθω πολυτελεί».

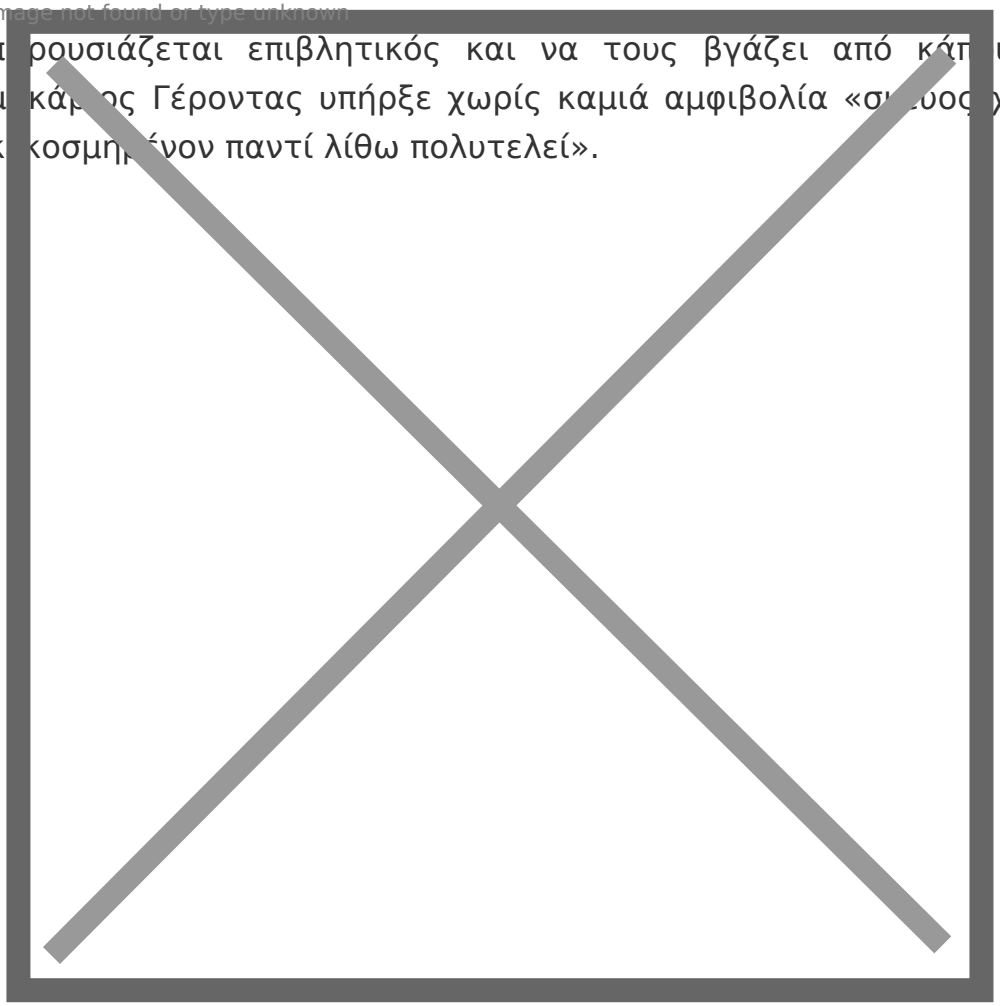

* Ευχαριστούμε:

• την Ιερά Μονή Παρακλήτου Ωρωπού Αττικής για την άδεια δημοσίευσης αποσπασμάτων από το βιβλίο «Σύγχρονες ʿΑγιορείτικες μορφές, Αθανάσιος Γρηγοριάτης» και

• την Ιερά Μονή Γρηγορίου Αγίου Όρους για την διάθεση του φωτογραφικού υλικού.

***Επιμέλεια:*** *Κωνσταντίνος Αγγελίδης & Κατερίνα Μπαρδάκα*